

Právo sociálního zabezpečení

Státní sociální podpora

Osnova

1. Charakteristické rysy státní sociální podpory
2. Okruh oprávněných osob
3. Základní pojmy
4. Dávky
5. Orgány státní sociální podpory
6. Řízení ve věcech státní sociální podpory

Charakteristika systému

- Základní cíl spočívá v podpoře rodin s nezaopatřenými dětmi.
- Uplatnění zásady sociální solidarity ve vztahu k rodinám s nezaopatřenými dětmi a rodinám s nízkými příjmy.
- Není založen na pojistném principu. Nevyžaduje se účast na pojištění.
- Financování přímo ze státního rozpočtu.
- Právní úprava je obsažena v zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Okruh oprávněných osob

- Osoby, které mají na území ČR bydliště a
 - jsou na území ČR hlášeny k trvalému pobytu, jde-li o občany ČR, nebo
 - mají na území ČR trvalý pobyt, jde-li o cizince.
- Nárok mají také osoby, které mají na území ČR bydliště, i když nemají na území ČR trvalý pobyt, pokud jsou (například):
 - nezletilí svěřeni na území ČR do péče nahrazující péči rodičů,
 - cizinci, kterým byla udělena doplňková ochrana,
 - cizinci, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu (a jejich rodinní příslušníci s dlouhodobým pobytem),
 - cizinci, kterým byla vydána zaměstnanecká karta (a jejich rodinní příslušníci s dlouhodobým pobytem),
 - cizinci, kterým byla vydána modrá karta (a jejich rodinní příslušníci s dlouhodobým pobytem),
 - cizinci, kteří byli zaměstnáni na území ČR a jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání (a jejich rodinní příslušníci s dlouhodobým pobytem),
 - osobami, jejichž nárok vyplývá z přímo použitelných předpisů EU (u nich se nevyžaduje bydliště na území ČR).

Základní pojmy

- Rodina: oprávněná osoba a společně s ní posuzované osoby. Nejsou-li společně posuzované osoby, pak sama oprávněná osoba.
- Společně posuzované osoby:
 - nezaopatřené děti,
 - nezaopatřené děti a rodiče těchto dětí,
 - manželé, partneři, druh, družka nejde-li o rodiče nezaopatřených dětí.

Základní pojmy

Nezaopatřené dítě: vždy dítě do skončení povinné školní docházky. Po skončení povinné školní docházky do 26 let věku, jestliže:

- a) se soustavně připravuje na budoucí povolání,
- b) se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání pro nemoc nebo úraz
- c) z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost
- d) do 18 let dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci

Negativní vymezení: za nezaopatřené dítě nelze považovat dítě, které je poživitelem invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.

Životní a existenční minimum

- Úprava v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.
- Životní minimum: minimální hranice peněžitých příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.
- Existenční minimum: minimální hranice příjmů fyzických osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití.
- Vyloučení nezbytných nákladů na bydlení.

Životní minimum

- Životní minimum jednotlivce: 3410 Kč měsíčně.
- Jednotlivec je osoba, která není společně posuzovaná s jinými osobami
- Životní minimum společně posuzovaných osob:
 - a) osoby, které nejsou nezaopatřenými dětmi:
 1. osoba: 3 140 Kč měsíčně
 2. nebo další v pořadí: 2 830 Kč (od 15 let věku, pokud není nezaopatřeným dítětem)
 - b) osoby, které jsou nezaopatřenými dětmi:
 - 15 až 26 let 2 450 Kč měsíčně,
 - 6 až 15 let 2 140 Kč měsíčně,
 - do 6 let 1 740 Kč měsíčně.

Existenční minimum

- Existenční minimum fyzické osoby: 2 200 Kč měsíčně.
- Nelze použít u osoby, která je:
 - nezaopatřeným dítětem,
 - poživatelem starobního důchodu,
 - osobou invalidní ve třetím stupni,
 - osobou starší 68 let.

Dávky státní sociální podpory

Netestované se poskytují bez ohledu na výši příjmů:

- Rodičovský příspěvek,
- Pohřebné.

Testované se poskytují v návaznosti na výši příjmů:

- Příspěvek na bydlení,
- Porodné,
- Přídavek na dítě.

Přídavek na dítě

- Účel: přispět rodině na zvýšené náklady spojené s péčí o nezaopatřené děti.
- Obligatorní, peněžitá, opakující se dávka, vyplácena měsíčně.
- Oprávněnou osobou je dítě.
- Dávka je vyplácena nezaopatřenému zletilému dítěti, v případě nezaopatřeného nezletilého dítěte osobě, která má dítě v přímém zaopatření.
- Nárok závisí na výši příjmů. Rozhodný příjem v rodině musí být nižší než součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70.

Přídavek na dítě

- Měsíční výše přídavku na každé dítě záleží na věku dítěte:
 - do 6 let 500 Kč
 - od 6 do 15 let 610 Kč.
 - od 15 do 26 let 700 Kč.
- V případech podle § 18 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře přísluší přídavek ve zvýšené výměře:
 - do 6 let 800 Kč
 - od 6 do 15 let 910 Kč.
 - od 15 do 26 let 1000 Kč.

Příspěvek na bydlení

- Účel: přispět rodinám s nezaopatřenými dětmi i bez nich popřípadě jednotlivcům na náklady spojené se zajištěním bydlení.
- Obligatorní, peněžitá, opakující se dávka, závisí na výši příjmu.
- Nárok vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu.
- Byt: soubor místností nebo samostatná obytná místnost, která svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt.

Příspěvek na bydlení

- Zákon vychází z možnosti rodiny nebo jednotlivce vynaložit na bydlení pouze část svých příjmů (standardně 30 %, v Praze 35% příjmů).
- Zjistí se skutečné náklady na bydlení a porovnají se s normativními náklady. Vychází se z částky, která je nižší.
- Pokud náklady na bydlení přesahují 30 %/35 % příjmů, vzniká nárok na příspěvek.
- Výše příspěvku odpovídá rozdílu mezi náklady na bydlení a 30 %/35 % příjmů.

Rodičovský příspěvek

- Účel: přispět rodině na zvýšené náklady spojené s řádnou, celodenní, osobní péčí o dítě do 4 let
- Obligatorní, peněžitá, opakující se dávka (vyplácena měsíčně).
- Oprávněnou osobou je rodič, který po celý kalendářní měsíc řádně, osobně, celodenně pečuje o dítě, které je nejmladší dítě v rodině.
- Celková výše:
 - 220 000 Kč,
 - 330 000 Kč v případě, že nejmladšími dětmi v rodině jsou víceročata.

Rodičovský příspěvek

- Pro určení měsíční výše měsíční výše je rozhodující denní vyměřovací základ pro účely peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte do péče pro účely zákona o nemocenském pojištění.
- Rodič volí výši rodičovského příspěvku do částky:
 - nepřevyšující 7600 Kč měsíčně,
 - převyšující 7 600 Kč měsíčně, jestliže lze alespoň jednomu z rodičů stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 7 600 Kč s tím, že zvolená výše rodičovského příspěvku nesmí přesáhnout 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu,
 - 1,5 násobku uvedených částek v případě vícerčat.
- Volbu výše rodičovského příspěvku lze měnit, nejdříve však po uplynutí 3 celých měsíců.

Porodné

- Účel: přispět na náklady spojené s porodem (narozením dítěte).
- Obligatorní, jednorázová, peněžitá dávka.
- Testovaná dávka: nárok vzniká, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyší součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70.
- Oprávněné osoby:
 - žena, která porodila své první nebo druhé živě narozené dítě,
 - otec prvního nebo druhého živě narozeného dítěte, jestliže žena, která dítě porodila zemřela,
 - osoba, která převzala dítě do 1 roku do péče nahrazující péči rodičů a toto dítě bylo prvním nebo druhým dítětem této osoby.
- Výše porodného:
 - 13 000 Kč na první dítě,
 - 10 000 Kč na druhé dítě.

Pohřebné

- Účel: přispět na náklady spojené s pohřbem.
- Jednorázová, obligatorní, peněžitá dávka.
- Oprávněná osoba: osoba, která vypravila pohřeb:
 - dítěte, které bylo ke dni smrti nezaopatřeným dítětem, nebo
 - osobě, která byla ke dni smrti rodičem nezaopatřeného dítěte

U dětí, které se narodily mrtvé, se nezjišťuje podmínka trvalého pobytu a bydliště

Výše: 5 000 Kč.

Nárok vzniká dnem pohřbu.

Orgány státní sociální podpory

- Státní správu na úseku státní sociální podpory vykonávají:
 - Úřad práce České republiky (krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Praha),
 - Ministerstvo práce a sociálních věcí.
- O nároku na dávku rozhoduje krajská pobočka ÚP podle místa, kde je oprávněná osoba hlášena k trvalému pobytu.
- Nárok na dávku vzniká dnem splnění všech podmínek stanovených zákonem.
- Nárok na výplatu dávky vzniká:
 - splněním všech podmínek a
 - podáním žádosti o přiznání dávky (žádost se podává na tiskopise vydaném MPSV a musí obsahovat všechny předepsané náležitosti).

Řízení ve věcech státní sociální podpory

- Řízení o přiznání dávky se zahajuje na žádost oprávněné osoby.
- Žádost o dávku lze podat nejdříve 60 dnů přede dnem, od kterého oprávněná osoba o dávku žádá.
- Řízení o změně výše přiznané dávky, odnětí dávky, zastavení výplaty dávky lze zahájit na žádost oprávněné osoby nebo ex officio.